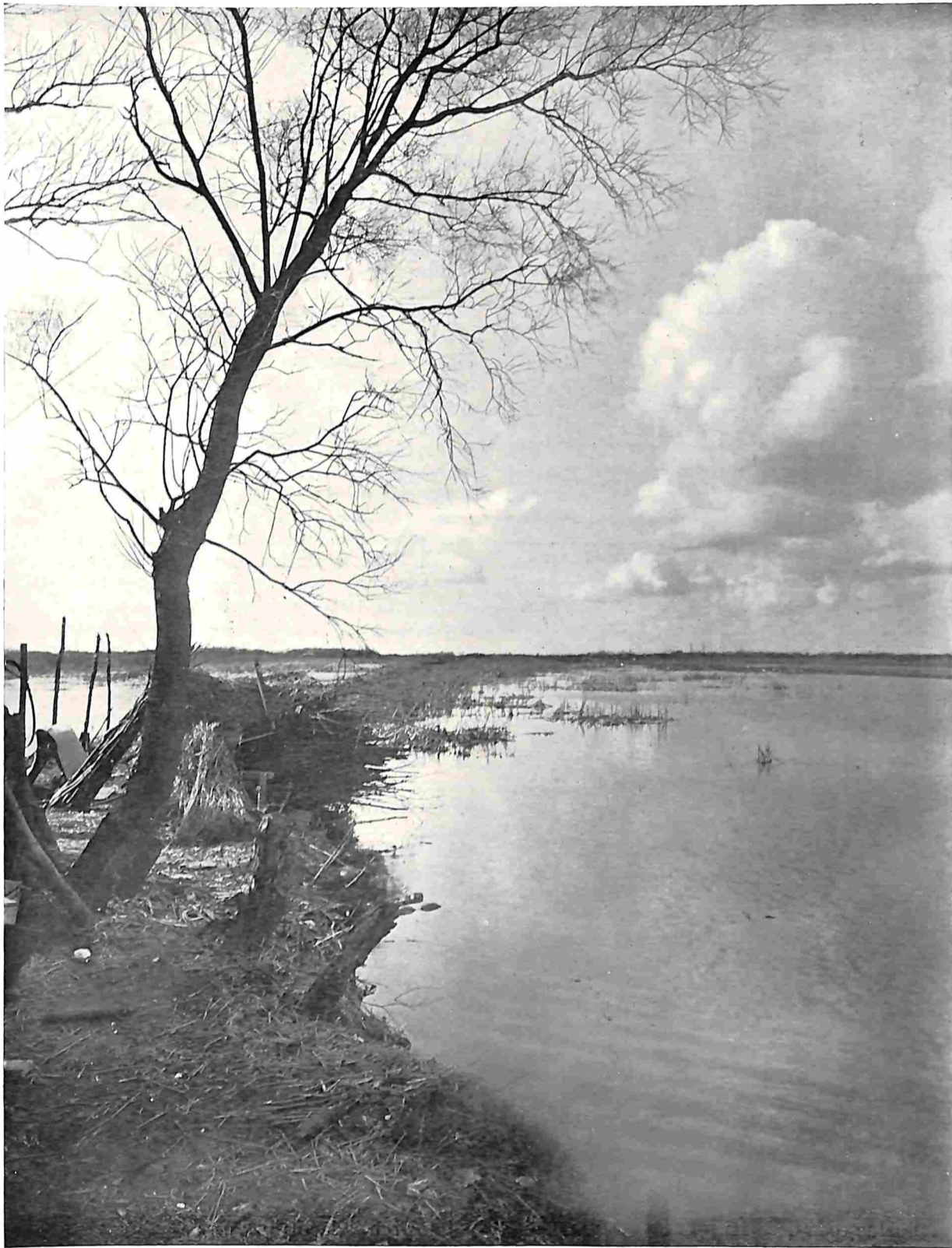

BUITEN

21^E JAARGANG N^O. 30.

ZATERDAG 23 JULI 1927.

Foto C. Steenbergh.

AAN DE ANKEVEENSCH E PLASSEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

AAN DE ANKEVEENSCH E P L A S S E N (ILLUSTRATIE)	BLZ. 349
OP DE HELLING DER BARRANCA, DOOR HERMAN WHITAKER (I)	BLZ. 350
HEEL VROEG IN DE UCHTEND . . . (GEDICHT), DOOR B. A. M.	BLZ. 351
HET BREMER RAADHUIS (GEÏLLUSTREERD), DOOR Dr. W. MÜLLER-WULCKOW	BLZ. 352—355
TANTES MISDAAD, DOOR LIDA VERGOUW	BLZ. 353
EENIGE AANVULLINGEN	BLZ. 355
KERKTORENS MET ZADELDAK (GEÏLLUSTREERD), DOOR L.	BLZ. 356
HOE QUEDLINBURG ZIJN NAAM KREEG DOOR R.V.O.	BLZ. 356
UIT HET LAND VAN DE LINGE (GEÏLL.), DOOR D.	BLZ. 357
„VRIJ WIJN” (GEÏLL.), DOOR C. VISSER	BLZ. 358—359
HEERSCHERS VAN FERRARA, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (SLOT)	BLZ. 359
IN HET RIJK DER STILTE, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (I)	BLZ. 359
AAN DEN OEVER VAN DEN NIJL (ILLUSTRATIE)	BLZ. 360

Op de helling der Barranca

DOOR

I) HERMAN WHITAKER.
EERSTE HOOFDSTUK.

„K IJK eens Bob, zie dat eens!” Zich voorover buigend van de zakken met mijnwerkers-gereedschap, die boven op hun bagage lagen, gaf Billy Thornton zijn kameraad een stomp in den rug om hem opmerkzaam te maken op datgene, wat op zijn eigen zomersproetig gezicht een breeden grijns had te voorschijn geroepen.

Nu wekt het gezicht van twee mannen, die elkaar teeder omhelzen, altijd den spot op van de niet-Latijnsche volken, maar — ofschoon het in dit geval nog bespottelijker was door dat beide mannen oud en dik waren — was Robert Seyd na een tweejarig verblijf in Mexico al aan zoo iets gewend. Na een vluchtigen blik, keek hij weer naar de menschenmenigte die het kleine stationnetje vulde. Men zag er alle schakeeringen van het Mexicaansche costuum, van het eenvoudige witte katoen der peons ¹⁾ tot het glanzende leder der rancheros en hacendados; ²⁾ het was schilderachtig, kleurrijk en levendig als in een operette.

De Europeesche kleederdracht van een jong meisje, dat uit het kaartjes-bureau kwam, versterkte de gelijkenis door de tegenstelling. Zij deed denken aan de gevangen heldin te midden der bandieten; en werkelijk kwam die gedachte bij Billy op. Doordat ze staan bleef om haar hond, een prachtige Siberischen wolfshond, te roepen, werd zij door de dikke omhelzers aan Seyd's oogen onttrokken. Zoodat hij dacht, dat Billy den hond bedoelde toen deze zei:

„Is ze niet een prachtexemplaar?”

Seyd stond juist op het punt te zeggen, dat hij haar een prachtexemplaar vond, toen de omhelzing was afgelopen en hij het meisje te zien kreeg. Hij zweeg — en een gesmoorde kreet verried hoe getroffen hij was door haar buitengewone schoonheid.

Ofschoon zij slank was voor haar leeftijd — ongeveer vier-en-twintig jaar — waren haar hals en boezem gevuld. De hel-

dere olijftint wees op Spaansche afkomst, maar haar geelaatstrekken toonden niet de scherpe lijnen, die met de jaren dieper worden; wellicht had een druppel Azteken-bloed — waarvan de Spaansch-Mexicanen nooit vrij zijn — geholpen ze te verzachten.

Toen hij een blik opving uit de groote, zwarte oogen, las Seyd daarin een mate van verstand en vlugheid van geest, die hij nog nimmer bij Mexicaansche vrouwen had gezien.

Daar zij niet ver van hen af stond, begreep hij, dat zij Bill's opmerking moest hebben gehoord, maar er op rekenend dat zij toch geen Engelsch zou verstaan, antwoordde hij onbeschroomd: „Mooi? Dat zou ik denken! Mooi genoeg om te trouwen. Het is alleen maar jammer, dat de leelijkheid der volwassen vrouw hier in het land in evenredigheid staat tot haar mooiheid als meisje. Ik wed er om dat de dikste hacendado haar vader is. En als ze half zoo oud is, weegt ze nog meer dan hij nu”.

„Kan zijn”, antwoordde Billy. „Maar ik zou 't er op durven wagen”.

Daar het meisje zich juist op dat oogenblik afwendde om naar den naderenden trein te kijken, zagen zij den boozen blik niet in haar oogen, noch de minachting die een overigens bekoorlijk paar lippen opeen deed klemmen; en zonder den hond, zouden zij nooit wijzer zijn geworden. Maar toen de machine het station kwam binnenrollen, sprong het dier woest grommend tusschen de rails, om het koplicht te bespringen, dat hij blijkbaar voor den Adam's appel van het naderend monster hield.

Daar de trein nog vaart had, zou die vergissing hem zijn leven gekost hebben zonder Seyd's vlugheid. Op het oogenblik, dat het meisje een kreet slaakte en in minder tijd dan het Billy kostte om van zijn hooge zitplaats af te glijden, sprong hij naar beneden, wierp den hond opzij en redde zich door op den baanschuiver te springen.

„O, jij gek! Jij stomme idioot!” riep Billy uit, terwijl hij hem verwijtend beetgreep. „Om je leven te wagen voor een hond — en nog wel van een Mexicaansche!”

Maar hij zweeg plotseling en bloosde tot zijn haarwortels, toen een melodieuze stem achter hem sprak:

„En de Mexicaansche dankt u, mijnheer. Het was inderdaad een waagstuk en hoe veel ik ook van den hond houd, had ik niet gewild dat gij uw leven voor hem zoudt wagen. Maar nu het eenmaal gebeurd is — verzoek ik u mijn dank te aanvaarden”. — Toen de dikste der omhelzers haastig kwam aanloopen, voegde zij er in het Spaansch bij: „Mijn oom, señor”.

Dichtbij gezien was zij nog mooier, maar het gaf Seyd, die zich herinnerde wat hij en zijn makker zooveen gezegd hadden, een gevoel van verlichting, toen hij zich tot den hacendado kon wenden. Terwijl deze met heel veel woorden zijn dank betuigde, had Seyd gelegenheid te zien, dat zijn eerste indruk niet juist was geweest — dat hij leek op een dikken tenor in een Spaansche opera; want het hoofd wasforsch en de gelaatstrekken krachtig. Zijn zware wenkbrauwen beschaduwden groote, verstandige bruine oogen.

Zijn tint, door wind en zon gebruind als bij een peon, stond hem uitstekend bij zijn grijze snor. Niettegenstaande zijn dikte en zijn opzichtig kostuum, sprak uit alles de soldaat.

„Mijn neef, señor”.

Seyd wendde zich om en boog voor een jongen man, die juist uit de bagagezaal was gekomen — ten minste op het eerste gezicht leek hij jong. Maar als men scherper keek, bemerkte men, dat dit een indruk was, die grootendeels berustte op de slankheid der gestalte, die op z'n voordeelst uitkwam in een prachtig passend costuum van zacht-geloid leer. Toen hij zijn vilten sombrero afnam, zag men, dat het haar bij de slapen dun begon te worden.

„Het was heel knap gedaan, señor”.

Een eigenaardige toon in die woorden deed Seyd opkijken. „Jaloersch”, dacht hij.

De bekende kreet „Vaminos!” ¹⁾ weerklonk en de Amerikaanse conducteur duwde oom, nicht en hond vlug in den dichtstbijzijnden wagon.

Het heele incident had slechts kort geduurd en toen Seyd nog half verbluft den trein stond na te kijken, nam hij werktuigelijk zijn hoed af toen hij een zakdoek uit den wagon zag wuiven.

„Het ontbreekt u, Yankees, zeker niet aan moed”.

1) daglooners, veehoeders. 2) veebezitters en landeigenaars.

1) wij vertrekken = „instappen!”

Snel zich omkeerend, ontging Seyd de vijandige blik niet. Maar, ofschoon hij overtuigd was, dat die opmerking zijn groot gold, moest hij wel doen alsof hij geloofde, dat ze betrekking had op de mijnwerkers-gereedschappen waarnaar de ander wees.

„U gaat naar de mijnen, señor? Kan ik u wellicht, als wederdienst voor wat gij voor mijn nicht gedaan hebt, behulpzaam zijn — bijvoorbeeld door het verschaffen van arbeiders of muilezels?”

Ofschoon nauw merkbaar, klonk er uit zijn woorden een neerbuigende vriendelijkheid. Toen Seyd voor zijn hulp bedankte, ging hij kalm weg. „Zoo u belieft”, zei hij.

TWEEDE HOOFDSTUK.

„Ik kom zoo dadelijk bij jelui, luidjes”.

Om te begrijpen hoe de Amerikaansche beambte dat zei, moet men eenige jaren in een armelijk Mexicaansch station gedetacheerd zijn geweest, met als eenige metgezel een chocolade-keurigen *mozo* 1).

„Je weet, dat wij hier niet in de Vereenigde Staten zijn”, voegde hij er snel aan toe. „Die lui hier zijn verschrikkelijk. Als je een halven minuut één oog dicht knijpt, mis je het andere als je 't weer open maakt. Als ze elkaar's bagage zouden stelen, zou 't zoo erg nog niet zijn. Maar ze stelen hun eigen bullen en spreken dan de maatschappij voor de schade aan. Hé, ezelsveulens, blijft daar af!” en hij stortte zich midden in een troep kruiers, die vochten om de bagage welke uitgeladen werd.

De beide vrienden namen zich de waarschuwing ter harte en bleven bij hun bagage staan praten, waarbij het enorme verschil in het oog viel tusschen die twee trouwe kameraden. Bob Seyd, met een mijn-ingenieurs-diploma van de Universiteit van Californië, was door studie vermagerd tot zijn forsche neus scherp te voorschijn trad tusschen zijn magere wangen en donker-grijze oogen. Van meer dan middelmatige lengte, woog hij tengevolge van jaren van werken in Mexico en Arizona, zeker wel tien pond lichter dan de 160 pond, die hij had moeten wegen. Maar dit werd gecompenseerd door een groote ontwikkeling der spieren.

Billy Thornton was bijna een halven voet kleiner dan Seyd, rossig en praatgraag — van den top van zijn rood hoofd tot zijn voeten was hij een levend bewijs voor de stelling dat tegenstrijdige naturen elkaar aantrekken. Zij waren reeds op de hoogeschool boezemvrienden geweest en hadden afgesproken, dat als een van beiden „geluk” zou hebben, de ander er deel aan zou hebben. En zoodra Seyd dat „geluk” — in den vorm van een rijke kopermijn — was ten deel gevallen, had hij dit dadelijk Billy getelegrafeerd. Zij praatten er voor den millioenensten keer over toen de stationschef terugkwam.

„Wat — jij bent toch die vent die den vorigen herfst hier was — nietwaar?” vroeg hij, hun de hand toestekend. „Ik had je niet zoo dadelijk herkend. Je wil mij toch niet vertellen, dat je concessie hebt aangevraagd voor —”

„De Santa Gertrudis mijn?” Seyd knikte. „Hij bedoelt den tegenstand dien wij wellicht zullen ondervinden”, voegde hij er bij, in antwoord op Billy's vragenden blik.

„Tegenstand!” De chef stotterde bijna van ergernis. „Zoo kan je 't ook noemen. Maar nu jij 't zoo kalm opneemt, wil ik je toch even vertellen, dat dit de elfde keer is, dat voor die mijn concessie is verleend en dat nog niemand er in geslaagd is ze te houden. De eerste vijf waren Mexicanen en daar hier geen vervelende vreemde consuls konden komen om de zaak te bemoeilijken door lastige vragen, verdwenen ze eenvoudig. De een na den ander kwam hier, verdween in een stofwolk en werd nooit weergezien.

„Na hen kwam een Duitscher, een groote, forsche vent, koppig als een van zijn eigen muilezels en een echte vechtnatuur. Een tijd lang leek 't alsof hij slagen zou — en misschien was het hem gelukt, als hij niet de gewoonte had aangenomen zijn dynamiet-kist als hoofdkussen te gebruiken. Zijn peons plachten het dynamiet te stelen om uit visschen te gaan en daardoor vlogen er zoo velen in de lucht, dat hij voortdurend gebrek aan arbeiders had. Dus placht hij, zooals ik zei, de kist als kussen te gebruiken tot ze op een nacht ontplofte en hem over den heelen Staat Guerrera rond strooide. Toen nam een Franschman de mijn in bezit; maar hij bleef er maar een paar dagen; binnen een week was hij weer hier, zei geen woord en reisde weg.

„Daarop volgden twee Engelsche jongelui, echte dandies,

1) bediende, woordelijk: jongeman.

chic, zij en hun uitrusting. Daar ze tal van vrienden hadden in Mexico-Stad, konden de lui hier geen ruwe methoden toepassen. Maar als de Engelschen al invloedrijke vrienden hadden, dan had Don Luis nog heel wat meer en heel wat machtiger. In de revolutie-oorlogen heeft hij den rang van generaal bekleed, bovendien is hij lid van het Mexicaansche congres en staat in zoo nauwe relatie met de regeering, dat hij maar een wenk behoeft te geven, om te krijgen wat hij verlangt. En toen dus de Engelschen zoo ver waren gekomen, dat ze het koper begonnen te verzenden — hup! daar gingen de vrachtprijzen in de hoogte en de verkoopprijzen omlaag, tot er geen cent winst meer overbleef. Toen gingen de Engelschen weg — en nu treedt gij ten tooneele”. — Met wél gemeenden ernst besloot hij: „Ik zou natuurlijk niets liever zien dan dat ik jelui als burens kreeg. Het is hier overigens niet zoo prettig. Maar ik zou jelui toch niet willen laten vermoorden. Neem dus mijn raad aan en geef je plan op”.

„Een volslagen generaal met de heele Mexicaansche regeering achter zich!” riep Billy uit. „Prachtig! Zoo iets moois had ik niet durven verwachten. Maar vertel eens! Als de mijn zoo rijk is, waarom exploiteert die ouë snoeshaan ze dan niet zelf, in plaats er den eersten den besten zwerver die er langs komt concessie op te laten nemen?”

„Omdat hij het niet noodig heeft. Hij heeft meer geld dan hij ooit kan opmaken; alleen aan vee een half millioen. En dan is hij een van die ouërwetsche lui, die een hekel hebben aan alle veranderingen. Apropos, hij en zijn nicht zijn juist weggereisd met den trein die zoeven vertrokken is.”

„Wat? Het meisje met den hond?” schreeuwde Billy. „Heb je niet gezien — neen, jij was in het bagage-lokaal. Welnu, hij is onze dierbaarste vriend — heeft Seyd al zijn paarden, landerijen, vee en vrienden aangeboden. Daarbij vergeleken is een mijn-concessie toch maar een peuleschilletje”.

„Heb je ze gesproken?” Maar toen hij alles gehoord had, schudde de stationschef het hoofd. „Reken niet te veel op Spaansche hoffelijkheids-betuigingen. Die zitten maar aan de oppervlakte. De nicht is een lief meisje. Haar grootvader was een Ier, een vrijwilliger die met Diaz in den Franschen oorlog heeft gevochten. Hij trouwde een Mexicaansche en zijn zoon huwde een zuster van Don Luis; sinds zijn dood voeren de beide vrouwen het huishouden voor Don Luis, die al twintig jaar weduwnaar is. Zooals de meeste afstammelingen van de eerste Mexicaansche families, is ze in Europa opgevoed en spreekt dus drie talen — Engelsch, Fransch en Spaansch. O ja, het zijn allemaal heel aardige lui, de Don ook — maar, mijn hemel, wat heeft hij een hekel aan ons, gringos 1). Hij zal jelui het redden van den hond vergelden — door jelui misschien een maand in leven te laten. Maar daarna — volg mijn raad en smeer 'm”.

„Dat zullen we”, zei Seyd, „zoo gauw als we *mozo's* en ezels hebben gehoord om onze bagage naar de mijn te brengen”.

„Enfin, als je wilt — dan wil je maar”. Na zoo alle verantwoordelijkheid van zich afgeschoven te hebben, vervolgde de chef: „En hier begint de last voor jelui. Ofschoon er hier meer ezeldrijvers dan vliegen zijn, betwijfel ik of jelui er een kunt huren, als ze weten waar jelui heen moet”.

„En de Engelschen dan? Die moeten toch ook hulp gehad hebben”.

(Wordt vervolgd.)

1) scheldnaam voor de inwoners der Ver. Staten.

Heel vroeg in de uchtend . . .

Heel vroeg in de uchtend, als nog schuchter klinkt
Het eerst gerucht in 't pas-ontwakend woud,
Waar 't vaakrig vogelken zijn wiekje ontvouwt
En, even zachtjes, 't eerste liedje zingt;

Als nauw de zon te schijnen zich verstout,
Maar in de dauw op tak en blaadren blinkt,
En de ondoordringbre nevel zichtbaar slinkt
Tot sluiergaas, dat op de velden blauwt —

O dan te treden waar geen voet nog trad,
Geen schelle klank de stilte en rust ontwijdt
Die over al wat leeft ligt uitgespreid,

En te genieten heel dien weeldenschat! —
't Gelijkt een droom van enkel zaligheid,
Waarbij het hart zijn bitterst leed vergat.

B. A. M.

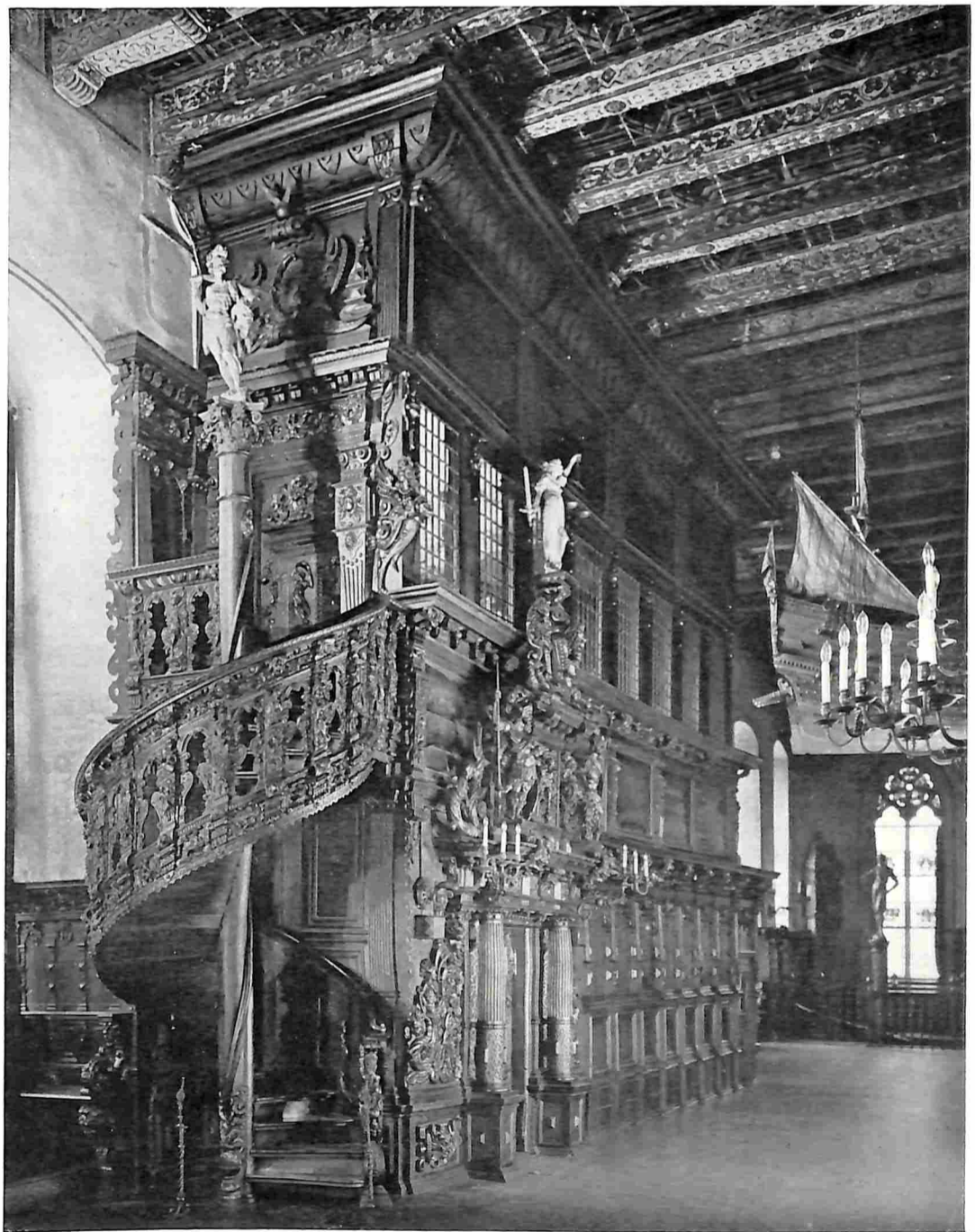
30-jarigen oorlog gestoken heeft, zijn ontstaan te danken heeft aan den tijd van den hoogsten bloei en grootste machtsontplooiing van dit gemeenebest. Onder de handen der metse-laars wijzigen de strengere vormen der renaissance zich in dat phantasierijke en elastische vroegbarok, welks geprononceerde uitbeelding en verscheidenheid van vinding zoo drastisch de eigen aard van het Duitsche volkskarakter tot uiting brengt. Hier aan de kust der Noordzee wordt de van Italië uitgaande golf van klassieke ideeën voor 't eerst gebroken en vloeit weer naar 't Zuiden terug. Zoo mogelijk nog vrijer kwam dit bruisende artistieke temperament bij de inrichting der beide nieuwgevormde zalen tot uiting. Aan de houtbekleding dezer in de groote raadszaal vooruit-springende, boven elkaar gelegen vertrekken leeft zich in het lichter te bewerken houtmateriaal een onstuimig pathos uit. Vooral het portaal van de zittingskamer, de zoogenaamde „Güldenammer", alsmede de leuning van de wenteltrap, die tot het tijdelijk als archief gebruikte hooger gelegen vertrek leidt, zijn meesterwerken van Noordduitsche houtsnij-kunst. Schilderingen en trofeeën aan de wanden, alsmede scheeps-modellen en koperen kroonluchters, die van de beschilderde balkenzoldering afhangen, handhaven in deze eerwaardige raadszaal de plechtige stemming van een oorspronkelijk ge-meenschapsleven, welks sterkte en kracht rust in de eenheid en vaderlandsliefde der burgers. Het zwaartepunt der stad-staatsregering heeft zich reeds lang verlegd naar het aansluitende „Nieuwe Raadhuis", dat in 't begin van deze eeuw de architect Gabriel von Seidl door een nieuw stuk, gedeeltelijk op de plaats van het aartsbisschoppelijk paleis, uitbreidde. Met grooten tact maakt hij zijn voornaam, naar buiten echter bescheiden op tredend bouwwerk ondergeschikt aan den door de traditie gewijden ouden raadszaalbouw zoodat deze, zooals sedert eeuwen, representant der onwankelbare stadsheerlijkheid blijft. Een aan de buitenzijde weliswaar niet zichtbaar, maar daarvoor zooveel te uitgestrekter en „belangrijker" gedeelte uit den ouden tijd, vormt nog de „Ratskeller", die met zijn wereldberoemde, eeuwen-oude vaten van den edelsten wijn, door sage en poëzie verheerlijkt ge worden is.

Dr. W. MÜLLER-WULCKOW.

TANTE'S MISDAAD.

BEIDEN vonden ze het prettig, dat het weer bijna Donderdagavond was, tante en Djoeke. Ze konden in hun kalm-eentonig leventje zoo'n gezellige, huiselijke afleiding als het wekelijksch bezoek van de Weduwe Ammerstol met Popko, haar jovialen, zes-en-dertig-jarigen zoon, best gebruiken. Op zoo'n Donderdagavond had de huiskamer van het vriendelijke benedenhuis iets extragenoeglijks: tante, met haar rustig-charmante gebaren, schonk thee in de mooie Wedgewood-kopjes, die alleen bij bijzondere gelegenheden voor den dag werden gehaald; er waren versche bloemen in de vrolijke glazen pul op de piano, en het oranje-overkapte schemerlampje in de erker voegde zijn discreten schijn bij den luister van de lamp boven de tafel. Sinds een goed half jaar was Djoeke nu tante's huisgenoot. Toen ze voor het eerst van haar leven uit haar Friesch dorpje naar de groote stad was gekomen, had ze wel een lichte huivering gevoeld voor het onbekende, maar een collega op school, met wie ze al gauw bevriend was ge-

raakt, had haar over de moeilijke weken heengeholpen door haar wegwijs te maken in alles, wat de nieuwe woonplaats bood op intellectueel gebied. Het lidmaatschap van de Volks-Universiteit, de inschrijving in een Esperanto-cursus, waren met de bezoeken van de Ammerstols dan ook de lichtpunten in Djoekes jong-onderwijzeressenbestaan. Gelukkig, dat ze het met tante best kon vinden. In haar hart beklagde ze de meisjes, die op kamers moesten wonen bij vreemden, die geëxploiteerd werden door groote-stadshospita's en aangewezen waren op bevroren vleesch, huishoudjam en margarine. Tante was een uitkomst. En — tante was nog zoo jong. Zelf nog een fleurige, werkende vrouw. Zij, Djoeke, had het werkelijk niet beter kunnen treffen. Het was een aardig, beschaafd huishoudentje, dat ze samen hadden, en al verlangde ze wel eens naar wat anders, naar een bijzondere gebeurtenis, desnoods een avontuur, te beklagen was ze allerminst: de eentonigheid drukte alleen in de trieste weken van het meedoogenlooze najaar, de donkere dagen vóór Kerstmis. Maar overigens: tante's huisje en tante zelf mochten er zijn . . . Veel aanloop hadden ze niet. Dat kwam, doordat tante zich sedert haar zusters dood wel wat erg teruggetrokken had. De vriendschap met mevrouw Ammerstol, die toch zooveel ouder was dan tante, — haar moeder kon ze wel zijn! — dateerde al uit de jaren, toen tante nog op school was en Popko's moeder intiem was met tante's ouders. Die genegenheid was later op de dochter overgeslagen. Het Friesche bloed deed er natuurlijk ook veel aan toe, dacht Djoeke dikwijls; dat trok toch altijd, als je samen ver van je provincie verwijderd was . . . Niet altijd kwam Popko mee, op Donderdagavond. Als hij het druk had met schrijfwerk thuis, — hij had een ver-

HET BREMER RAADHUIS. DE „GÜLDENKAMMER" IN DE BOVENZAAL.

antwoordelijke, administratieve betrekking, — dan liet hij zich excuseeren en dan vond Djoeke den avond toch nooit zoo gezellig. Ze mocht hem zoo graag hooren redeneeren. Juist omdat hij zooveel ouder was en zooveel meer van de wereld gezien had dan zij, vond ze hem zoo'n prettigen gast. ☼ Aan tante kon je eigenlijk niet merken, of het die ook een teleurstelling was, wanneer Popko niet meekwam. Tante was even opgewekt en spraakzaam met de oude mevrouw alleen, schonk even geanimeerd thee, zat even rustig in haar gemakkelijke stoel naast de theetafel. Zoover had Djoeke het in die zes maanden tijd nog niet gebracht, dat ze nauwkeurig tante's karakter kende. Op geen stukken na . . . . ☼ Hoe goed ze samen opschoten, hoeveel moeite tante zich gaf om vóór alles een gezellige sfeer te hebben in haar huis, Djoeke stond voor haar innerlijk leven als voor een raadsel. Soms vroeg het nichtje zich wel eens af, of er in vroegere jaren wellicht een band had bestaan tusschen die twee menschen: Ammerstol en tante? ☼ Niets was er echter om op die vraag een bevestigend antwoord te geven. De gesprekken waren altijd van algemeen aard en in den gemoedlijken conversatiëtoon was nooit iets anders op te merken, dan de wederkerige vertrouwelijkheid, die oude bekenden langzamerhand voor elkander aan den dag leggen. ☼ Soms werden grappige schoolincidenten uit het verre Friesland opgehaald, een enkelen keer gemeenschappelijke kennissen of burens van daar ginds besproken, maar van intimiteit tusschen Popko en tante scheen nooit sprake te zijn geweest. ☼ Zoo althans concludeerde Djoeke, kortzichtig als ze

was. Had ze dan inderdaad nog nooit begrepen de diepere bedoeling van de telkens weer versche bloemen in de vroolijke glazen pul op de piano, als de Ammerstols kwamen? Had ze nooit opgemerkt tante's jubelende oogen, wanneer de bel overging en even later zijn zware mannenstem klonk in het popperige portaal? . . . . ☼ Neen, Djoeke kende tante nog op geen stukken na. Want tante wist zich uitstekend te beheerschen. De waarheid was, dat er, jaren geleden, op het gymnasium in het kleine, noordelijke stadje wel degelijk een flirtation was geweest tusschen deze twee menschen: een kleine, nooit tot een ontkenning gekomen liefdesgeschiedenis, als er zoovele worden afgespeeld tusschen overmoedige jongens en romantische meisjes . . . . ☼ Zij waren, na hun schooljaren, ieder zijn eigen weg gegaan en toen ze in de groote stad elkander weer ontmoetten, hadden ze geen van beiden meer over die gelukzalige episode gerept, als bij onderlinge afspraak. Maar in het hart van de nog jonge vrouw was op de fundamenten van die eerste verliefdheid uit lang vervlogen jaren een gebouw van passie verrezen, zóó sterk, dat de ijzeren zelfbeheersching er geheel evenredig aan

werd . . . . — ☼ „Wat is het prettig”, dacht Djoeke, toen ze met hun viereen weer in de stemmingsvolle huiskamer Donderdagavond vierden, „wat is het prettig, dat tante geen werkelooze, ouwe vrijster is” . . . . Ze kon zoo pittig vertellen van haar interessante werk op de bibliotheek, zoo humoristisch de incidentjes belichten, die zich soms afspeelden met het slecht opgevoed publiek. Een flinke was ze, ze moest wel heel goed zijn voor haar arbeid . . . . ☼ Toen de Ammerstols vertrokken en het buiten, van druilig regenweer een heldere avond was geworden, wierp ze luchtig op, of ze niet een eindje mee zouden gaan, tante en zij. „Och”, zei tante, „ik voel er niet veel voor, maar als jij zin hebt”, ... „Ja, vooruit, . . . ik heb zin . . . ik loop een eindje mee. Alléén terug is niet erg, mij stelen ze niet”. ☼ Even later stapte Djoeke met de moeder en den zoon langs den maanverlichten, breeden rijweg. „Hè, 't is goddelijk buiten”, zei ze, „dat hadden we daar straks,

toen het zoogoot, ook niet kunnen denken”. ☼ De wandeling was niet ver, ze bedacht het met een vaag gevoel van spijt. Maar toen ze bij de huisdeur gekomen waren en zij de oude vrouw al goeden-nacht had gewenscht, zei Ammerstol in eens, met zijn prettige, evenomfloerste en toch zware stem: „Maar nu breng ik je toch zeker nog weer even terug?” En zoo was het gekomen. . . . Zoo was ze van Popko gaan houden . . . . ☼ Het was alles nog een diep geheim, ook voor de moeder en de tante. Ze zagen elkaar 's avonds na afloop van den Esperantocursus of de Volksuniversiteit en dan, natuurlijk, officieel iederen Donderdag, als tante de bloemen op de piano ver- verscht had en

de Wedgewood-kopjes vertelden, dat het niet een avond was als een andere . . . . ☼ Het kind wordt overmoedig”, dacht eenmaal op zoo'n avond de tante, toen Djoeke een paar maal „jij” tegen hem had gezegd, als bij vergissing, ... „ze zal zich toch niets in haar hoofd halen?” En tegelijk doorpriede haar een gevoel, zóó ellendig-wee, dat het haar een oogenblik was, of ze onpasselijk worden zou . . . . ☼ Dagen achtereen besloop haar nu en dan diezelfde angstgedachte, maar deze werd, Goddank, door niets in Djoeke's gedrag gerechtvaardigd. „Och,” overwoog ze nu, opgelucht, „Popko geeft immers geen zier om het kind . . . . Het is niet om haar, dat hij zoo graag hier komt . . . . Met haar heeft hij geen souvenirs, terwijl ik . . . . O, dat eene, heerlijke moment achter het postkantoor in ons stadje, op dien donkeren winteravond! . . . . Zou zoo'n oogenblik voor ons beiden nog ooit terugkomen?” Ze huiverde en beet zich in een gevoel van onmacht, de lippen bijna aan het bloeden. . . . ☼ „Tante”, zei Djoeke op een dag, toen ze uit school kwam, „hebt u vanavond nog biblio? Het is maar, dat ik met Jet Steffens naar „De Opstandigen” wou gaan, ze heeft een kaart

HET BREMER RAADHUIS. BOVENZAAL MET RAADSHEERENGESTOELTE EN „GÜLDENKAMMER”.

HET BREMER RAADHUIS. DE BOVENZAAL.

over . . . Als u thuisblijft, neem ik geen sleutel mee" . . . — Neen, tante had geen dienst. Maar den sleutel moest ze toch maar meenemen, dat was gemakkelijker. — „Best", zei het nichtje en ze dacht, dat tante misschien eens wat vroeg naar bed wou. ☒ Tegen achten kwam Jet haar halen. „Loop maar door naar boven", deed tante vriendelijk, „Djoeke is op haar kamer". — „Zeg, kind, Ammerstol gaat er ook heen. Ik zag hem bij het plaatsbespreken . . . Dat vind je zeker wel aardig?" insinueerde luchtigjes de vriendin. „Mocht je met de pauze weg willen, ik laat je volkomen vrij, hoor . . . Kun je misschien nog een straatje met hem omwandelen". Djoeke bloosde tot aan de hals van haar goudkleurige liberty-japon. ☒ Dat ze het nu toch zoo allemaal begonnen te merken . . . Alleen tante scheen nog geen argwaan te hebben . . . Grappig! . . . Ze moesten nu maar niet lang meer wachten, om het publiek te maken . . . Eigenlijk popelde ze al, om het tante te zeggen, maar het was Popko, die het telkens nog tegenhield. Hij was zoo anti-recepties en feestelijkheden, zei hij. ☒ „Opschieten, meisje!" spoorde de vriendin aan, toen ze bemerkte, dat Djoeke, zichtbaar in gedachten, wat langzaam-aan begon te doen. „Je taschje, je sjaal, . . . ziezoo, je hebt alles hè?" En toen ze al bijna op de overloop waren: „Moet die la niet op slot? Geen geheimen? . . . Och nee, natuurlijk: je moet denken, ik ben bij vreemden in huis en die weten van snuffelen, hoor!" — „Dat heb ik vóór", pochte vroolijk Djoeke, „dat ik bij mijn eigen tante in de kost ben" . . . „Dag tantetje, niet voor me opblijven hoor," zei ze beneden in de huiskamer. „Ga maar eens vroeg onder de wol, u ziet er wat moe uit, den laatsten tijd" . . . ☒ In de schouwburg zag ze inderdaad Popko. „Het stuk is mooi", dacht ze, „maar in de pauze ga ik met hem weg. Dat is zeker". Ze wisselden, in alle geheimzinnigheid, blikken vol teedere verstandhouding, en toen, na het derde bedrijf, het scherm zakte, fluisterde ze vertrouwelijk tegen Jet: „Het is prachtig, Jet, maar . . . mag ik doen, wat je me geadviseerd hebt?" — „Verdwijnen? Gerust hoor. Je hebt m'n absolutie en . . . m'n zegen". ☒ Een oogenblik later liepen Ammerstol en zij door de verlaten straten achter de schouwburg. „Wat een bof, Popko, wat een bof", juichte ze verrukt. „Gelukkig, dat je het zoo roerend met me eens was en óók de tweede helft van het stuk er wel voor offeren wilde!" — „Desnoods het heele stuk . . . en nog een serie andere stukken ook!" . . . ☒ Hij zei het zachtjes aan haar oor, nadat hij met voorzichtig gebaar de gouden lok opzij geschoven had; . . . „mijn vrouwke, mijn

Djoeke" . . . „Mijn stoere reuzen-Fries, . . . jij!" fluisterde ze onder een schroeienden kus, die haar duizelen deed . . . ☒ „Tante moet het nu maar gauw weten", zei ze even daarna met een guitig-zakelijk gezicht, „en je moeder ook. Ze hebben natuurlijk niet de minste Ahnung". — „Ja, ze moeten het nu maar weten", antwoordde hij, „ze zullen ervan opkijken" . . . ☒ Het was nog niet laat, toen ze voor tantes huis stonden. Alles was donker, aan den buitenkant. „Ik zal maar heel zachtjes doen", zei ze, „tante schijnt al naar bed. Dat had ik haar trouwens aangeraden . . . Ze ziet er den laatsten tijd niet zoo goed uit". ☒ Door het stille huis liep ze zoo voorzichtig mogelijk. Het licht in de huiskamer was uit. Tante sliep zeker al. Onhoorbaar ging ze de trap op, naar boven . . . Maar toen ze op de overloop kwam, zag ze de deur van haar eigen kamer aan-staan . . . Er brandde licht . . . ☒ Ze kwam behoedzaam een paar passen dichterbij, zoodat, ze binnen in het vertrek kon zien. En daar zag ze tante, die bij de opengetrokken lade van haar kastje zat en met een hoogroode kleur een verfrommelden brief las . . . Het briefje, dat Popko een paar dagen geleden aan haar, Djoeke, geschreven had . . . Het kiekje van Popko lag op tante's schoot . . . Nerveus hield haar linkerhand het omklemd . . . ☒ Verstoord en geprikkeld, was Djoeke op het punt luidruchtig de kamer binnen te stappen, maar toen ze zag, dat er uit tante's oog een traan viel op Popko's portret, bedacht ze zich en liep behoedzaam de trap weer af naar beneden . . . LIDA VERGOUW.

Eenige aanvullingen.

Gedachtig aan het „beter laat dan nooit" meenen wij goed te doen alsnog mede te deelen — zulks ter aanvulling van het artikel „Palinghandel" in het nummer van 30 October 1926 — dat een palinghandel te Heeg (Fr.) te Londen een vaste ligplaats voor zijn aak heeft, een recht dat reeds meer dan 3 eeuwen geleden werd toegekend. Dit was trouwens reeds vermeld in het artikel „Palingvisschers te Londen" in „Buiten" van 21 April 1917. ☒ Ter aanvulling van het artikel „Leerdamsche Oudheden" (zie „Buiten" van 13 November 1926) worde nog medegedeeld, dat Vrouwe Maria Ponderus, weduwe van Pieter van Aarden, bij testament in 1761 bepaalde, dat het gebouw harer stichting te 's Gravenhage zou verrijzen. De vier regenten deden het echter te Leerdam bouwen, omdat aldaar en in de omgeving van dit stedeke bijna de gansche familie woonde en het leven er bovendien goedkooper was dan te 's-Gravenhage; dit na gunstige beslissing (in 1769) van de Staten van Holland en West Friesland.

KERKTORENS MET ZADELDAK.

EEN groote aantrekkelijkheid en merkwaardigheid van het platteland onzer drie noordelijke provinciën vormen er de typische kerken, ontstaan onder invloed van de uit Noord-Frankrijk afkomstige kloosterorde der Cisterciensers; zij behooren tot de oudste van ons land en vooral onder de Groningsche zijn zeer sierlijke, die een niet gering meesterschap in de baksteen-techniek verraden. Maar ook de meer eenvoudige dezer dorpskerken boeien vaak het oog, zooals zij daar liggen op hun terp of wierde. En dit zeer dikwijls mede door hun torens, die met een zadeldak zijn afgedekt, waarvan de nok evenwijdig loopt met die van het kerkdak, een torenafdekking, waarnaar men elders te vergeefs zoekt. Wel vindt men in zéér weinige plaatsen in andere provinciën, te Oudewater, Geesteren bij Borculo en naar wij meenen ook te Ouwerkerk op Duiveland, torens met zadeldaken gedekt, maar bij deze — in elk geval bij de twee eerstgenoemde, loopt de nok niet evenwijdig met die van het dak der kerk. Vergissen wij ons niet dan vormt de toren van de afgebroken kerk te Losser (O.) de eenige uitzondering. ☞ Als voorbeeld van zoo'n sober aantrekkelijk dorpskerkje geven wij hierbij een afbeelding van de kerk van het kleine dorpje te Hichtum ten noorden van Bolsward. Het kerkje zelf is niet zeer belangrijk, en zou zonder toren niet de aandacht trekken. Maar hoe schoon is die eenvoudige, trouwe, stoere toren, de eeuwenoude wachter op de Friesche terp! ☞ Soms tijds bezitten dergelijke torens ook een min of meer rijke versiering — als die te Jorwerd, en geheel juist is het niet, dat men ze slechts in dorpen ziet: de toren van Bolsward's St. Maartenskerk bewijst het. L.

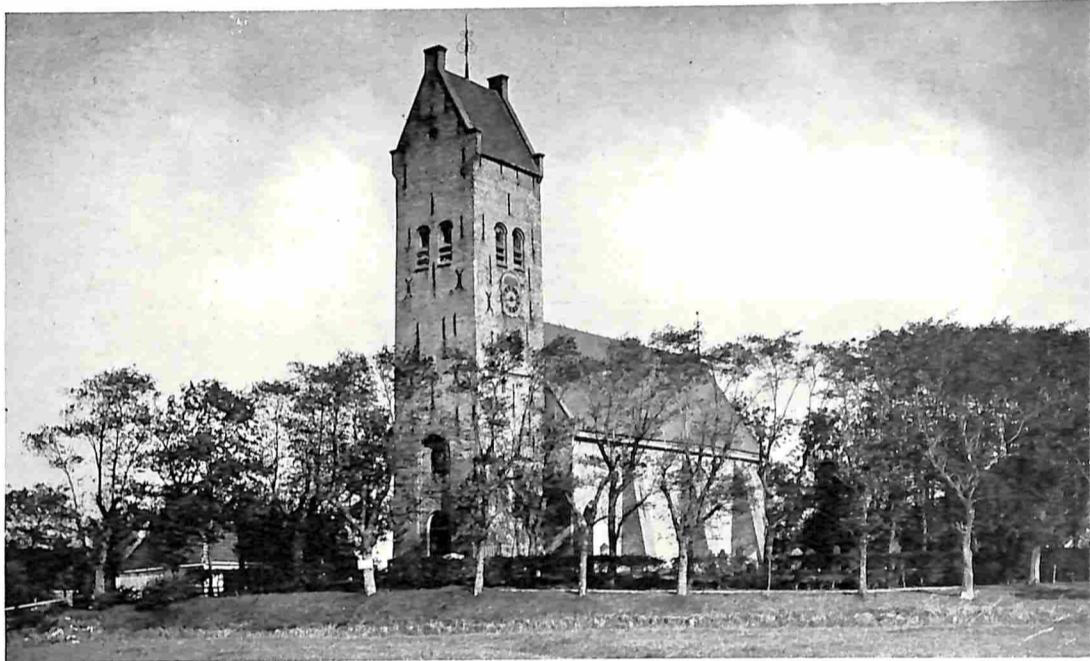

Foto K. Mol.

HET KERKJE TE HICHTUM BIJ BOLSWARD.

Hoe Quedlinburg zijn naam kreeg.

ER was eens een koningsdochter, die zòò beeldschoon was, dat de koning zelve, haar vader, verliefd op haar werd en met haar wilde trouwen. De koningsdochter echter was even vroom als ze schoon was, en smeekte handenwringend haar vader toch van zijn zondig plan te willen afzien. Maar deze, door liefde gansch en al verblind, gaf geen acht op haar tranen, en de bruiloftsdag werd vastgesteld. Naar alle zijden der wereld werden renboden gezonden om vorsten en koningen te noodigen op het feest, dat in schitterenden luister zou worden gevierd. Reeds begonnen de eerste gasten te komen, reeds weerklonk overal getrappel van paarden, gejoel van voetknechten, reeds werden de straten der hoofdstad versierd met festoenen en lauwerkransen: geen uitkomst scheen meer te bestaan voor de prinses, die dag en nacht bad tot Maria, de koningin der hemelen, opdat deze beker der schande haar zou voorbijgaan. Nog één nacht en het bloedschennig huwelijk zou worden voltrokken. Toen erbarmde Maria zich over de vrome maagd, en de schoone koningsdochter werd afzigtelijk om te aanschouwen. Onherkenbaar was het eenmaal zoo feillooze aangezicht, gansch en al geschonden, onherkenbaar de rijzige gestalte, geheel en al misvormd. En als de prinses op den bruiloftsdag trad voor haar vader, opstelde deze hevig, toen de dochter, die hij tot vrouw had begeerd, den sluier terugslong van haar gelaat. Insteede van de lieflijke maagd, schooner dan de leliën des velds, die hij verwacht had te aanschouwen, stond daar voor hem een meisje, leelijk, misvormd,

gering van aanschijn, en hij weigerde in den beginne te gelooven, dat deze zijn dochter was. ☞ Maar toen zij verteld had, hoe de Moedermaagd zich harer had erbarmd, ontbrandde de koning in hevigen toorn en hij liet den beul roepen om haar ter dood te doen brengen. De hovelingen en gasten, rondom verzameld, smeekten en baden den koning zijn geweten niet door zulk een verfoeilijke misdaad te bezwaren. Eindelijk gaf de koning gehoor aan hun smeekbeden en besloot zijn bevel te herroepen, indien zijn dochter binnen acht dagen een groot tapijt zou hebben geweven, dat den Dom zou sieren. ☞ Wel was de prinses vaardig in het weven: sneller dan iemand anders kon zij den spoel laten schieten door de schering, schooner dan iemand in het heele rijk wist zij kleurrijk en levend beelden te scheppen met den wollen draad, maar bovenmenschelijk was de taak, die haar nu werd gesteld. En de koning koos zulke onderwerpen, dat 't onmogelijk was deze binnen zoo korten tijd te voltooien. ☞ Doch vol moed toog de prinses aan den arbeid, in het vaste vertrouwen, dat de hemelkoningin haar ook ditmaal niet zou verlaten. Vergeefs echter waren haar gebeden, vergeefs haar smeeken, God en alle heiligen schenen haar te hebben verlaten. In dezen uitersten nood riep ze den duivel aan haar bij te staan in haar ellende. En deze, die geen gelegenheid laat voorbijgaan om een ziel in zijn macht te

krijgen, verhoorde haar aanstonds en toog dra aan den arbeid. Maar haar ziel moest ze afstaan aan den vorst der Duisternis. Voor dien prijs wilde de koningsdochter haar leven niet behouden en onverrichterzake ging de Duivel heen. Telkens echter keerde hij weer naar het torenvertrek, waar het weefgetouw stond en de prinses dag en nacht doorwerkte om haar werk tot een goed einde te brengen. ☞ Ein-

delijk beloofde de Duivel haar het tapijt te zullen voltooien; slechts als hij haar op den achtsten dag te middernacht slapend zou treffen, zou haar ziel hem voor eeuwig toebehooren. De koningsdochter, ten doode vermoed, willigde zijn verzoek in, vast overtuigd, dat zij, als ze acht dagen den slaap had weten te trotseeren, ze ook te middernacht zou waken. ☞ Zoo naderde het tapijt zijn einde: wonderschoon waren de tafereelen erin geweven, een sieraad, den kostelijken Dom overwaard. Op den achtsten dag, toen het werk kort voor middernacht was voltooid, werd de prinses door vermoeidheid bevangen en de slaap look haar oogen. Rustig sluimerde ze, onbewust van het dreigend gevaar. Want de vijand kwam nader: uit de buitenste duisternis kwam de vorst der onderwereld toegeslopen. Maar het hondje der koningsdochter, — Quedlin was zijn naam — lag waakzaam aan haar voeteinde. Het hoort den Booze naderen, luid blaffend vliegt het overeind, de prinses ontwaakt, en tierend en razend, het vertrek met zwavelstank verontreinigend, verdwijnt de helsche vorst met den trouwen hond, woedend, dat zijn kostbare buit hem is ontsnapt. ☞ Zoo was de koningsdochter gered; toen ze den volgenden ochtend het voltooid tapijt aan haar vader toonde, stond ze daar weer, schooner dan het morgenrood. De koning erkende zijn dwaling: hij zag af van zijn voornemen en de prinses huwde met den schoonste der verzamelde vorsten. En ze leefden lang en gelukkig. ☞ Vele tranen echter weende de koningsvrouwe om haar hondje: ze eerde zijn nagedachtenis, door zijn naam te geven aan de stad, door haar gesticht, nog in onze dagen de herinnering aandend trouwen Quedlin bewarend: aan Quedlinburg in den Harz. R. v. O.

Uit het land van de Linge.

WEL bijzonder aardig stroomt daar dat kleine riviertje de Linge door de vruchtbare Betuwe, wat zou beteekenen „bat-ouwe”, dat is „beste grond”. Ja, vooral in zomertijd, wanneer de groote stroommen, de Rijn en de Waal, „die de heele Bètuw in d’erms (armen) houden”, weinig water bevatten, is ’t wel een zeer kalm stroompje: „zoo’n onneuzel schoap van ’n ding”, zooals Cremer zoo terecht opmerkt in zijn nog steeds lezenswaardige Overbetuwsche novellen. ☞ Luister: hoe aardig hij die oude Linge beschrijft: — „Ge kunt er krek van zeggen wa-je-wilt, maar toch, toch is ’t een oarig dingske. Zoo zootjes sliemert ie maar vort as een oal op ’t dreuge en as ie praten kos (kon) — jong, mins! wat zou ie oe veul van de Bètuw vertellen”. ☞ Naar dat weelde-oord trek ik zoo mogelijk elk voorjaar, wanneer de Lentegodin er de de fijnkleurige bloesems gaat ophangen in de talrijke boomgaarden, welke daar langs dat schilderachtige stroompje gerijd liggen. ☞ Heerlijke landouwe daar in dien driehoek tusschen Gorcum, Tiel en Geldermalsen, welke daar zoo heerlijk beboomd sluimert aan den Lingestroom. In den naasten omtrek rijzen uit de vruchtbare kleistreken de plompe torens van de dorpkens Tricht, Buurmalsen en het eigenaardige, historische stadje Buren. ☞ Als op een zonnigen lentemorgen de dauw flonkert met millioenen kristallen aan de bloeiende boomen, reusachtige bouquetten gelijk, dan geurt het er alom van die heerlijke aroma uit de „kersenbongers” — en even later uit de rijen van fijngetinte bloeiende appels. De boerenhofsteden met heur rieten daken, welke laag, neerluifelen over de begroeiende muren, liggen er als ’t ware te dommelen te midden van dien voorjaarstooi. En alleen de victorie-roepende haan op het landhek met de rondscharrelende kippen geven er eenig vertier. Dan dwalen we te midden van al die lente-weelde, zoo’n echt „Pallietier-landschap”, maar steeds verder langs de achterafwegjes in den heerlijken morgen vol zon, die langzamerhand den zegen-brengenden dauw doet optrekken. ☞ Leuk gezicht dan zoo’n echt Bètuwsch boertjen, joviaal type, met de greep in zijn hand, te midden van zijn „kuyes” (varkens). „Klets!” — klapt hij met de volle hand zoo’n geweldigen „spektoet” op het dikst van zijn dij, dat het logge, ruige gevaarte knorrend beenen maakt, zoodat de kippen zenuwachtig hèr- en derwaarts stuiven. „Ja . . . ja!” — klinkt het triomfantelijk uit den mond van ons boertje, „dat benne gerammezieerde (reuzenbeesten), wâ-blijf? Daar smaakt zoo’n „hammechien” maar best van!” ☞ Dan noodt de gastvrije keuterboer ons vriendelijk uit om in de woonkamer en keuken tegelijk „zoo’n beetje te komen „klasjenieren” (keuvelen). Boven op de kachel staat de zwartijzeren ketel, waarin de stampot voor den middag. En telkens als moeder de vrouw of Driekske, de dochter, het houten deksel even oplicht, dan slaat er zoo’n geweldige walm naar boven, dat onze gezellige prater tijdelijk in den mist verdwijnt. ☞ „Kom je uut Hollan”, — vraagt hij belangstellend. „O, ja, daar kwam die „eerdappelkerrel” (aardappelkoopman) vandaan, die ze hier in de Betuw in den oorlog voor zoo’n goeie duizend zakjes heeft opgelicht. En ’t werkloon heeft hij ook niet eens betaald. Hij had maar „zoo’n grooten gouden horlogeketting op z’n buuk”, — vervolgde hij in z’n zangerig Betuwsch dialect, „en als-

BOERDERIJ IN HET LAND VAN DE LINGE.

maar zaid’ie, „dat de „fekt” (geldswaardig papier) nog ân mos kommen. Maar d’er kwaam nikse . . . en op ’t laatst de heele kerrel d’er oòk vandeur. Maar die kos van Hollan vertellen, merakel!” . . . ☞ Weer lichtte Driekske even het potdeksel op, zoodat de gezellige verteller weer tijdelijk aan ons oog werd onttrokken, en onderwijl ging hij maar door met „klasjenieren”. „Ben ie ook getrouwd, en heb-de ook kienders?” — vroeg hij belangstellend. En dan kwamen weer een paar van zijn leuke Betuwsche zetten. „Ja, van trouwen gesproken, meheer: Teunis van hier aan den anderen kant van de Linge, die zegt: „Als ik iene vrouw neem, dan môt ze ’t varkenshok uut kunnen mesten . . . anders neem ik d’er géén. Dat was nog eens een echten boer, wâr? . . . En Berend de meulenaar zait: „Ge môt vruug (vroeg) trouwen, dan ben-de ge allemaal gelijk groot, dan heb-je gien armoe en kun je hem een klap geven! Begriep ie ’t, meheer? . . . Weet ’je, wanneer je hier moet komen, . . . in den „karsentied” . . . dan is ’t hier wel arg mooi, als de boomen wit benne van de bluseem. En ook de appels: rooie- en witte bluseem. Joa, dan is ’t wel arg mooi, hier ân de Linge. — Maar dan is ’t ook hard werken”, vertelde hij alsmaar verder in dat leutige taal-eigen. „Ja . . . de dominé, die maakt z’n „praatjes” alleen maar voor den Zondag, maar hier heb-ge d’er zes, dat ge moet werken. Vroeg op dan alle morgens in de „bongers” (boomgaarden), vooral als ’t gevogelte er veel is. Dan moeten de knechten maar kleppen en ook schieten. En ’s morgens om drie of vier uur als op „de leer” (ladder). Vroeger hielden

DE TROTS VAN DE FAMILIE.

ze dan 's mi'dags om vier uur al op met werken, maar nu is 't pas om een uur of ze gedaan. Dat 's anderhalve dag. Al die kersen worden nu verkocht aan de veiling te Geldermalsen. Jaren geleden gingen ze naar Amsterdam, maar dan kreeg je d'er meestal maar weinig voor . . . „en die kerrel (man) in Aamsterdam, die zat al gauw dreug" (was binnen) . . .

☞ Toen kwam moeder de vrouw om 't eten op te scheppen. De gezellige prater ging nog even mee naar buiten en wees ons met trots op zijn gezonde toom „biggen en zwientjes". „'k Ben d'er mee naar de markt geweest te Geldermalsen, maar ze wilden me te kort geven. Berend wou d'er „tien en half" (10½ gulden) geven en ik wou d'er een kwartjen bij hebben. „Flap" — zei Berend — „nòg ereis „tien en een haalf". En nou mot ge niet gaan sjouwen (weigeren), as ge de kans hebt" . . . — „Ik zeg . . . Berend, zeg ik: doet er een kwartjen bij . . . want jong . . . 't benne zulke gerammezierde!" Maar hij deed 't nie . . . — „Dan neem ik ze weer mee naar huus", zeg ik . . . „en nou vrêten ze nog een weekie" . . .

☞ Toen namen we afscheid. „Nou . . . goeie reis naar Hollân, meheer . . . en as 't drok in de karsentied is, dan mot ge terug kommen!" . . . D.

„VRIJ WIJN".

DIT is een irriterend opschrift. Uit dit oogpunt bezien is het maar gelukkig, dat men het weinig tegenkomt, zoo weinig, dat het zoo iets van een verrassing is, treft men het aan. ☞ 't Is misschien al een twintig jaren geleden, dat ik voor het eerst die twee simpele woorden op een huis las. 't Was aan een onaanzienlijk huisje, dat stond in het buurtje dat te einde van de Bellamystraat was, en dat aan de Kostverloren vaart uitkwam. Aan elk der deurposten van dat huisje was een blok hout in den vorm van een half tonnetje bevestigd, 'k denk zoo ongeveer 30 cM. hoog; op het een stond „Vrij" en op het andere „Wijn". Of het een kroegje was weet ik niet meer, allicht wel, later althans hoorde ik wel, dat het opschrift karakteristiek voor een dergelijk etablissement was. Het huisje is lang verdwenen en ook de tonnetjes zijn weg. De beteekenis van het opschrift was mij reeds toen niet duidelijk, maar ik stond er niet langer bij stil, het geval raakte uit mijn gedachten. ☞ Eenigen tijd geleden echter, toen ik wandelde door een van Amsterdam's oude straten, de Keizerstraat, trof ik zoo waar weer de twee tonnetjes aan en plagerig toonden zij mij weer die twee toch zoo eenvoudige woorden „Vrij Wijn". 't Is een achttiende-eeuwsch pand aan welks deurposten, ter weerszijden van een aardig gesneden deurkalf, onze tonnetjes prijken. Primitief, de „penseelschrijver" is er niet bijgehaald, staan de woorden op de vaatjes geverfd. Weliswaar is het een komenijswinkeltje dat men achter de deur vindt, maar het kan best vroeger een kroegje geweest zijn. Naar ik verneem, vindt men ook te Muiden, dicht bij de Vechtbrug, nog zoo'n stel tonnetjes. ☞ Ik heb mij toen dadelijk tot taak gesteld om uit te zoeken, wat dit opschrift zeggen wil. Natuurlijk heeft „Vrij Wijn" niet de beteekenis, die men er zoo op het eerste gezicht aan zou willen geven en wel, dat men ter plaatse vrij, d.w.z. zonder betaling, wijn zou kunnen krijgen of drinken. Een dergelijke gulhartigheid mag men waarlijk niet, van welken medemensch ook, verwachten. ☞ Het eerste boek, dat men in zoo'n geval uit zijn kast haalt

is natuurlijk dat van Van Lennep en Ter Gouw over onze uithangteekens en opschriften. En zoo waar, in het eerste deeltje, op pagina 110, vond ik er wat over. Met de stelligheid, die we van Ter Gouw gewoon zijn, schrijft hij: „Wat beteekende dat *vrij wijn*? Of er soms nog een ander woord achter gevoegd werd, en men nu eens las „Vrij Wijn en Mee", dan „Vrij Wijn en Mol", dan weer „Vrij Wijn en Sterke Dranken" doet niets ter zake; vrij wijn was het oude en algemeen". En verderop: „Die dat aan zijn deur zette, gaf daarmede te kennen, dat hij 't recht had voldaan en alzoo *vrijheid* had, wijn te verkoopen. Hij was een *vrije tapper*", zulks in tegenstelling met den stiekemen, sluik- of smokkel-tapper. Het was bij den vrijen tapper, dat men zijn wijn, mee of mol kon gaan drinken zonder gevaar te loopen, dat de onderschout, al of niet vergezeld van zijn „rakkers", naar binnen zou komen en het gelag in beslag nemen zou. ☞ Nu eerst even over „Mee" en „Mol". Wat Ter Gouw schrijft over het voorkomen van deze woorden nevens „Vrij Wijn" wordt

bevestigd door de hiernaast geplaatste afbeelding van de oude St. Pieterspoort, een overblijfsel van het St. Pieters gasthuis waarmede men van de Nes uit op het Rokin komt. Het poortje is, zij het al in geheel anderen vorm, nog aanwezig. Men lette bij het bezien van ons prentje op de letters „S" en „P" ter weerszijden van St. Petrus' sleutel van de Hemelpoort. Bekijkt men het prentje goed, dan leest men boven een geschilderde voorstelling van een drietal scheepjes „*Het Veerhuijs van de Watergraafs en Diemermeer*", daarachter „*Maars en November Bier*", en daaronder op een afzonderlijk uithangbord „*Vrij Wijn en Mee*" en op een geheel zelfstandig uithangbord „*Haarlemmer Mol*". De geopende deur toont aan de binnenzijde het woord „*Mol*" terwijl onder het raam nog weer eens herhaald wordt „*Vrij Wijn en Mee*". ☞ We dienen eerst bij de woorden „*Mol*" en „*Mee*" stil te staan. Onder „*Mee*" of „*Meede*" is te verstaan „een alcoholische drank, die door gisting uit gekruide honing wordt verkregen", leert Van Dale. Was het niet de Meede die onze voorouders, de Batavieren, zich voor stelden in het Walhalla te zullen

„VRIJ WIJN". DE ST. PIETERSPOORT TE AMSTERDAM
IN DE 18DE EEUW.
Naar de teekening van H. P. Schouten.

drinken uit de schedels van de verslagen vijanden? „*Mol*" is, het is wederom Van Dale die het zegt, „een Zuid-Nederlandsch soort van wit Bier". ☞ Heeft Ter Gouw nu gelijk, dan zou men in het oude tapperijtje wel *vrij* zijn glaasje wijn of mee kunnen pakken, maar wilde men zich laven aan een glas van de gerenommeerde „*Haarlemmer Mol*" of zijn dorst lesschen met een pint „*Maars of November Bier*", gevaar loopen met den onderschout in botsing te komen. ☞ Ter Gouw's beweren zou geheel op kunnen gaan, wanneer het alleen de wijn was, waarvan rechten moesten worden betaald. Maar dit is niet zoo: ook van het Bier vroeg de stedelijke overheid sedert langen tijd accijns. Waarom zou men in dit kleine caféte aankondigen, dat de wijn vrij was, terwijl men van het bier, die volksdrank bij uitnemendheid, zweeg? En werden geheven? ☞ Wagenaar schrijft: „De Excijnsen, die nog tegenwoordig door de stad geheven worden, zijn die op Bieren, Wijnen en Brandewijnen en inkomende granen, Commelin noemt de Brandewijnen „*Gebrande wijnen*" en zegt verder „De coffijschenkers, coffijhuijs houdende, moeten

Foto C. Steenbergh.

DE TONNETJES MET DE GEHEIMZINNIGE WOORDEN BOVEN DE DEUR VAN EEN HUIS IN DE KEIZERSTRAAT TE AMSTERDAM.

mede betalen". ☞ Wij blijven, ondanks Ter Gouw's stelligheid, twijfelen aan de beteekenis, die hij aan „Vrij Wijn” toekent maar een betere weten we intusschen ook niet. Het opschrift blijft irriteren.

C. VISSER.

HEERSCHERS VAN FERRARA.

Uit het Poolsch van

25) KAZIMIERZ CHLEDOWSKI.

ERCOLE DE EERSTE (Slot.)

HIJ las ijverig elke nieuw verschenen brochure van Savonarola, en toen hij vernomen had, dat de strenge Dominicaner gereed was met zijn „Compendium Revelationum”, schafte hij zich onmiddellijk het manuscript door bemiddeling van zijn orateur aan, nog voordat het in druk verscheen. In verloop van tijd geraakte de hertog zoozeer onder den invloed van den Dominicaner, dat hij in 't jaar 1496 Ferrara in een kerkelijken staat wilde veranderen en inrichten naar de idealen van Savonarola. Met groote gestrengheid drong hij het volk elke week twee vastendagen op, zelfs in gevallen van politieke aard liet hij processies houden en beschouwde het invoeren van verschillende godsdienstgebruiken als zijn plicht. Om echter ook het volk moreel gunstig te beïnvloeden, liet hij van 't balkon van het paleis della Ragione een edict afkondigen, waarin zware straffen vastgesteld werden voor godslastering, sodomie, buitenechtelijke samenleving en voor tal van andere vergripen tegen de goede zeden. Ten opzichte van de Joden verscherpte hij de oude voorschriften en dwong hen tot het dragen van een geel teeken op de jas, ja zelfs tot het aanhooren van preeken in de kathedraal, en zeer verheugd was hij, als een hunner na zulk een preek vroeg tot de katholieke kerk te mogen overgaan. ☞ Savonarola was dan ook zeer met Ercole tevreden. Toen hij hem zijn boek „De simplicitate Christianae Vitae” zond, drukte hij de hoop uit, „dat de leerstellingen daarin vervat den hertog, met het oog op diens groote deugden, onschatbare geestesvoordeelen zullen bezorgen”. Aan den Ferrarischen gezant vertelde Savonarola, dat hij steeds smeekt om God's zegen voor den hertog. Ercole bleef trouw aan zijne vriendschappelijke gevoelens voor den Florentijnschen monnik, zelfs in den tijd, toen diens roem aan het tanen was, doordat Rome over hem den banvloek had uitgesproken. Toen ook was Ercole de vurige verdediger van Savonarola en bewoog zijn bloedverwant Gian Francesco della Mirandola tot het schrijven van een apologie, die ook in druk verscheen onder den titel „Joannis Francisci Pici Mirandolae Opusculum de sententia excommunicationis injusta pro Hieronymi Savonarolae viri prophetae innocentia.”

IN HET RIJK DER STILTE.

DOOR CHARLES G. D. ROBERTS.

DE ROEPSTEM VAN HET NOORDEN.

I.

IN het geheimzinnige duister en de grenzelooze koude van den langen Poolnacht, als de Dood de eenige bewoner schijnt te zijn der onmetelijke ruimten van ijs en sneeuw, werd de ijsbeer geboren. Over de kale vlakten blies de verschrikkelijke pool-wind, nu eens vol van fijne sneeuw-kristallen die dansten en dwarrelden en staken als stalen punten, dan weer glashelder, zoodat de groote, vaste Poolsterren onverduisterd zijn vernielende woede konden gadeslaan. Als de wind zweeg, heerschte, niet minder vreeselijk dan de storm was geweest, de stilte, waarin de onzegbare koude in het geheim haar macht uitoefende over de verlaten

wereld. Somtijds verbleekte de onverbiddelijke glans der sterren plotseling en de mooie, onheilspellende, spookachtige vlammen der aurora borealis, electrisch blauw, en paars en vaal en flauw rood, dansten in afschuwelijke stilte over den hemelboog. ☞ Maar het ijsbeertje — afwijkend van de gewoonte van haar soort, had zijn moeder slechts dit eene het leven geschonken, in plaats van twee — voelde niets van de koude en de verschrikkingen van het doodsche land, zag niets van den voortdurenden nacht, de onverbiddelijke sterren, de warmte-looze en vreugdelooze dansende vlammen. In een hol tusschen twee rotsen, onder zeven of acht voet sneeuw, lag hij knus aangedrukt tegen het warme, harige lichaam van zijn moeder, veilig beschermd tegen de wereld van nacht en koude. De moeder, wier heete adem een kleine holte openhield in de beschuttende sneeuw, bracht bijna al haar tijd slapende door, terwijl de dikke lagen vet die de voorafgaande zomer om haar ribben had gebracht, haar reusachtig lichaam van voedsel en brandstof voorzagen. Ook het jonge dier versliep het grootste gedeelte der eentonige uren; slechts van tijd tot tijd ontwaakte het om te zuigen. Inmiddels groeide het met wonderbaarlijke snelheid door den onuitputtelijken voorraad melk, dien zijn moeder hem verschaft. ☞ Maand op maand verliep, terwijl de nacht langzaam voortschreed naar de lente en den dageraad; en

Foto C. Steenbergh.

„VRIJ WIJN”. KIJKJE IN DE KEIZERSTRAAT TE AMSTERDAM.

nog sliep de moeder en werd met den dag magerder; en nog sliep het jong en groeide en sliep en werd met den dag vetter en grooter en sterker voor den grooten en harden strijd om het bestaan, die hem wachtte buiten den drempel der sneeuw.

☞ Behalve de groote veranderingen van storm tot stilte, van sterreglans tot noorderlicht, kon er niets gebeuren in die leege en bevroren wereld. Wat leefde en de koude en de duisternis dier streken weerstond, hield zich dicht bij de zee op, waar de geweldige wateren luchtgaten openhielden in het alles omvattende ijs. Daarheen trokken de walrussen en de zeehonden en daar joegen tersluiks de woeste oude bere, die te rusteloos waren om zich over te geven aan den langen winterslaap. Maar de wijze moeder was ver het binnenland ingetrokken, vóór zij een rustplaats had gezocht voor haar winter van slaap en moederschap. De plek van dien veiligen slaap en het verborgen moederschap werd tijdens den ganschen langen winter door geen levend wezen bezocht behalve eens of tweemaal als een kleine poolvos voorzichtig snuffelde aan den flauwen, dreigenden geur die door de harde sneeuw drong, of als een enkele keer de breede, geluidlooze vleugels van een grooten Pool-uil, zuidwaarts wikkend om de verdwenen sneeuwwhoenders te zoeken, er langs streken. ☞ Laat en traag naderde de dageraad — en — toen, veel later, toen de dageraad was overgegaan in den langen dag, begon de Pool-lente. In het hart der oude berin klonk een roep, dien zij hoorde in de diepte van haar hol. Door de zacht geworden, smeltende sneeuw heen brekend, leidde zij haar stevig jong naar buiten in de witte, wijde eenzaamheid en wendde haar stappen oostwaarts naar het strand. Zij was mager, het vel hing in plooiën om haar lijf en zij had onzegbaren honger; maar zij liep langzaam, terwijl het jong de nieuwe en interessante bezigheid leerde van zijn pooten te gebruiken. ☞ Langs het strand lag het ijs nog onafgebroken mijlen ver in zee; maar waar de stroomingen en het getij en de stormen begonnen waren het te overwinnen, terwijl de staal-blauwe golven er uur op uur invraten onder het wassende zonlicht, daar had het leven van het Noorden zich verzameld. Watervogels krieschten en paarden en doken en vlogen rond of daalden neer, en vormden glanzende witte en grijze massa's op iedere vooruitstekende zwarte rotspunt. Langs de blauw-witte ijs-randen koesterden zich blaffende zeehonden, terwijl hun zachte oogen onophoudelijk de wacht hielden tegen de gevaren, die hen voortdurend omringden. De groote lichamen der walrussen deinden log op de golven, of hieven hun met slag tanden gewapende koppen dreigend op, als zij over het ijs staarden. ☞ Door dat drukke leven, dat de weerkerende zon naar de ijsvlakten had gelokt, bewoog de oude berin, met haar jong vlak achter zich, met de grootste omzichtigheid. Zij hield zich schuil achter opgestapelde ijs-schotsen, sloop van de eene beschutting naar de andere en bewoog zich zoo geruischloos als een schim van sneeuw op de behaarde vlakken van haar groote pooten. Soms tijds had haar onophoudelijke jacht snel succes, vooral als een onervaren zeehond dom genoeg was zich door de zon te laten koesteren vlak bij een ijsschots, groot genoeg om een schuilplaats te bieden aan de sluwe jageres. Soms gelukte het haar door een plotselinge stormloop en verzadigde gans te overmeesteren, die zat te sluimeren op een rots-

AAN DEN OEVER VAN DEN NIJL.

plateau Soms slaagde zij er in, door een bliksemsnelle slag en zwaai van haar gewapende poot een glinsterenden visch op het ijs te werpen, een aangename afwisseling in haar diët van rood-bloedig zeehonden-vleesch. En eenigen tijd later, toen het langdurige zonlicht meer warmte ging verspreiden en de kortstondige, snelle hitte van den Poolzomer naderde, neerstroomend op het ijs als wist zij hoe kort haar heerschappij zou duren, kwamen door het smelten der sneeuw op beschutte hellingen en in zuidwaarts gelegen holten een weelde van mossen en varens en ontspruitende wortels bloot te liggen, die de berin — beu van het voortdurend vleesch-eten — hoogst welkom waren. ☞ Maar niet steeds ging de voedselvoorziening zoo gemakkelijk. De berin moest in den geweldigen eetlust van twee schepsels voorzien, haar eigen en die van het sterke jong, dat haar vergezelde en dat zich onophoudelijk laafde aan de bronnen van haar kracht en vitaliteit. Soms tijds waren de zeehonden buitengewoon waakzaam en schuw, de vogels luidruchtig en rusteloos en de visch koppig in zijn voorkeur voor het ver in zee golvende water. Als er dan geen begroeide holen in de buurt waren, moest de berin een beroep doen op haar groote zwemkunst, waardoor zij zich bijna even goed thuis gevoelde in het water als de zeehonden zelf. Zag zij dan eenige zeehonden liggen rusten op een veraf-gelegen, kale ijsvlakte, waar het haar onmogelijk was ze ongemerkt te besluipen, dan gleeed zij in een beschutten inham zachtjes in het water en zwom rechthoekig de zee in, waarbij ze zóó diep zwom, dat alleen de punt van haar neus te zien kwam. Zelfs de scherpste, waakzaamste oogen zagen niets verdachts in dit bewegelijke vlekje op het water. Men had het voor een stukje ijs kunnen houden waar een beetje zeewier op was vastgevroren, of voor een stukje drijvend mos, als het niet zóó koersvast door de dansende golven had gezwommen, zonder beïnvloed te worden door het getij of den wind. Daar de zeehonden van den zee kant geen gevaar vreesden, schonken zij niet veel aandacht aan zoo iets onbetekenends als dat regelmatig voortbewegend vlekje in de golven. Als de oude berin dan genaderd was tot den

nauwkeurig berekenden afstand der geen-kwaad-vermoedende, in-de-zon-stovende dieren op de ijsschots, vulde zij haar longen, dook onder de oppervlakte en zwom met de uiterste snelheid voort. Dan rees zij omhoog vlak aan den rand der schots, schoot vooruit en doodde met haar meedoo-genloozen poot den dichtstbijzijnden zeehond, vóór één der dieren er eenig begrip van had vanwaar de dood plotseling in hun midden was neergedaald. ☞ Maar de triomf der oude berin was niet steeds zoo volkomen. Eens op een dag had zij een ervaring, die haar jong bijna moederloos had gemaakt. Het jong, dat, achter een ijs-schots verscholen, het gebeurde angstig gadesloeg, kreeg toen een les, die hij nooit weer vergat. Hij leerde, dat men in de wildernis nooit zoo geheel mag opgaan in datgene waarmee men bezig is, dat men vergeet een waakzaam oog te houden op wat wellicht achter je komt aanzetten. ☞ Het gebeurde op een der magere dagen, toen alle wild waakzaam was en de mos-bedden ver weg. Op het brokkelige ijs aan de monding van een inham lagen twee walrus-jongen hun ronde, glinsterende zijden te koesteren, terwijl hun moeders vlak bij in het water lagen te rollen en te snuiven.

(Wordt vervolgd).